

Om arv i form af brugs- og indtægtsnydelser[©]

Af advokat (L) Bodil Christiansen, Advokatfirmaet Advotax

Og advokat (H), cand. merc. (R) Tommy V. Christiansen

www.v.dk

Bestemmelser om begunstigeelse af en arving med en brugs- eller indtægtsnydelse kan i visse tilfælde være en hensigtsmæssig løsning ved fordeling af arv mellem flere arvinger. Men det er en kompliceret løsning, som kræver en del overvejelser.

De vanskelige - og måske lidt aldrende - begreber ”brugsnydelse” og ”indtægtsnydelse” anvendes om tilfælde, hvor retten til afkast af et konkret aktiv, f.eks. afkast af en aktiepost eller en fast ejendom, tilkommer en anden person end aktivets ejer.

Et klassisk eksempel er en brugsnydelse til en fast ejendom, dvs. typisk en ret til at benytte ejendommen, eksempelvis bebo ejendommen. Men brugsnydelsen kan også dreje sig om andre aktiver, f.eks. et kunstværk, en bil, et møbel m.v.

Et andet klassisk eksempel er retten til at oppebære renten af en kapital. Med det aktuelle renteniveau under 0, har en sådan rentenydelsesret næppe nogen stor værdi, og da slet ikke for kapitalejeren, som har udsigt til en stærk slunken kapital, når rentenydelsesretten for rentenyderen på et tidspunkt falder bort. Men indtægtsnydelse kan eksempelvis også være retten til at modtage udbytte af en aktiepost eller retten til at oppebære lejeindtægten fra en udlejningsejendom.

Etablering af brugs- eller indtægtsnydelse

En brugs- eller indtægtsnydelse kan indgå som et led i en aftale om overdragelse af et aktiv, f.eks. overdragelse af en virksomhed, hvor den hidtidige ejer som en del af salgs-

Offentliggjort d. 25. februar 2020 på Vidensportalen V.dk

summen betinger sig at modtage en andel af overskuddet i en årrække. Det kan ofte være skattemæssig fordelagtigt, alt i overensstemmelse med denne bestemmelses formål.

En brugs- eller indtægtsnydelse kan imidlertid også etableres i forbindelse med en gaveoverdragelse og ved arv. Sidstnævnte omtales nedenfor.

Eablering ved arv

Som eksempel på en brugs- eller indtægtsnydelse etableret ved arv kan nævnes tilfælde, hvor forældrene i et testamente bestemmer, at en datter skal arve en aktiepost, og en søn skal arve retten til at modtage udbyttet fra samme aktiepost.

Et andet eksempel er arveovergang af en fast ejendom, hvor en datter skal arve ejendommen, medens en søn skal arve retten til at bebo ejendommen eller alternativt retten til at modtage indtægter fra udlejning af ejendommen.

Som nævnt kan en sådan fordeling i visse tilfælde være en hensigtsmæssig fremgangsmåde ved fordeling af arv. F.eks. kan nævnes tilfælde, hvor et barn er blevet insolvent efter en konkurs, men hvor forældrene gerne vil sikre barnet en bolig eller en vis indkomst, uden at kapitalen til sin tid indgår i barnets (insolvente) dødsbo og dermed fortales.

Kompliceret konstruktion

I praksis rejser denne konstruktion en lang række spørgsmål, som arveladeren, dvs. forældrene i de nævnte eksempler, bør overveje ganske grundigt og tage stilling til, før planen føres ud i livet og tanken bliver til handling i et testamente.

De skatte- og afgiftsmæssige aspekter ved en sådan konstruktion gør ikke sagen nemmere.

Forudgående overvejelser

Tænker man på at etablere en brugs- eller indtægtsnydelse i forbindelse med en stillingstagen til fordelingen af den arv, som man efterlader sig, er det en god ide at overveje udformningen af og vilkårene for brugs- eller indtægtsnydelsen ganske nøje. Eller med andre ord: Hvordan brugs- eller indtægtsnydelsen skal fungere i praksis. Behovet for en sådan stillingstagen er indlysende.

Problemstillingen omfatter bl.a. spørgsmålet om, hvor længe brugs- eller indtægtsnydelsen skal bestå.

En anden problemstilling drejer sig om, hvordan kapitalarven – eksempelvis en fast ejendom – sikres til ”brugsnyderens” fortsatte brug, herunder om brugsretten skal tinglyses på ejendommen, om ejendommen skal båndlægges m.v.

En tredje væsentlig facet drejer sig om vilkårene for brugs- eller indtægtsnydelsen. I eksemplet om en fast ejendom bør der således tages stilling til, hvem der skal afholde de udgifter, som er forbundet med driften af ejendommen, herunder udgifter til ejendoms-skatte, vedligeholdelse og forsikring, forbrugsudgifter m.v.

En fjerde problemstilling drejer sig om finansieringen af de skatter og afgifter, som udløses ved etablering af en brugs- eller rentenydelsesret, jf. nærmere nedenfor.

Skatter og afgifter ved dødsfald

I 1995 blev reglerne om boafgift (arveafgift) ved brugs- og indtægtsnydelser **etableret ved dødsfald** ændret væsentligt.

Efter de nugældende regler er en sådan **brugs- eller indtægtsnydelse** i sig selv fritaget for afgift. Det formuegode, som består i, at en skatteyder har ret til eksempelvis at anvende en fast ejendom eller modtage afkastet af en kapital, f.eks. en post aktier, som tilhører en anden skatteyder, er således i sig selv afgiftsfritaget. Dette gælder, uanset

Offentliggjort d. 25. februar 2020 på Vidensportalen V.dk

hvor lang tid retten måtte bestå, dvs. uanset om retten er tidsbegrænset til f.eks. 10 år, eller om retten er livslang.

Men brugs- eller indtægtsnyderen, dvs. indehaveren af retten til at bruge en fast ejendom eller modtage afkast af en kapital, skal løbende indkomstbeskattes af fordelene ved at benytte det pågældende aktiv eller modtage indtægten af et aktiv.

For **kapitalarven**, dvs. den faste ejendom, aktieposten m.v., ser det derimod anderledes ud. Ved dødsfaldet skal der således betales boafgift og eventuelt tillægsboafgift af aktivets værdi *uden* hensyntagen til brugs- eller indtægtsnydelsen. Værdien til brug for boafgiften fastsættes altså uden den byrde, der hviler på aktivet i form af en brugs- eller indtægtsnydelse.

Består brugsnydelsen eksempelvis af en ret til at bebo en fast ejendom, skal der således svares boafgift og eventuelt tillægsboafgift af den værdi, som ejendommen repræsenterer ved salg til en køber, hvor køberen frit kan anvende ejendommen efter købet.

Det ligger i sagens natur, at der herved sker afgiftsberigtigelse af en værdi, som - typisk - væsentligt overstiger ejendommens værdi for arvingen som ejendommens ejer. Det er således klart, at værdien af en ejendom for en datter som arving af ejendommen, som en broder har ret til at bebo på livstid, ikke har samme værdi for datteren, som en frit omsættelig ejendom uden brugsrettigheder tilknyttet. Til illustration kan nævnes, at vurderingsmyndighederne ved den offentlige vurdering i mange år har ansat værdien af udlejede lejligheder til det halve af værdien af de såkaldte fri, dvs. ikke udlejede, lejligheder, og dette endda under forudsætning af, at ejerne havde ret til at oppebære en leje.

Betaling af boafgiften mv.

Det er boafgiftslovens udgangspunkt, at ved delingen af et dødsbos formue anses boafgiften for at hvile forholdsmæssigt på hele den del af formuen, som skal afgiftsberigtiges. Og videre, at tillægsboafgift, dvs. afgift af arv til arvinger udenfor den nære familie, anses for at hvile forholdsmæssigt på den del af formuen, hvoraf der skal svares tillægsboafgift.

Offentliggjort d. 25. februar 2020 på Vidensportalen V.dk

En arvelader har imidlertid efter boafgiftsloven mulighed for at bestemme i sit testamente, at boafgiften og tillægsboafgiften skal fordeles på en anden måde. Arvingerne kan endvidere indbyrdes aftale en anden fordeling.

Endvidere er i boafgiftsloven udtrykkeligt bestemt, at afgift af kapitaler og formuegoder, hvortil der ved dødsfaldet knyttes en brugs- eller indtægtsnydelse, kan betales af kapitalen eller formuegodet.

Det betyder, at selv om en arving således efter et testamente skal modtage afkast af en post aktier med en kursværdi på 1 mio. kr., må arvingen – alt afhængigt af de nærmere omstændigheder - respektere, at boafgift og eventuelt tillægsboafgift skal finansieres ved salg af en del af disse aktier med den konsekvens, at indtægtsnydelsen, som skal tilfalde en anden person, bliver tilsvarende mindre.

Det samme gælder for formuegoder, som en arving får en brugsret til. Det er klart, at disse regler kan give anledning til vanskeligheder, hvor en arving får brugsret til en fast ejendom, som i værste fald må sælges for at finansiere afgiften.

Særregler om afgift for visse arvinger

Efter boafgiftsloven er en række fonde og foreninger m.v. med almenvelgørende eller almennyttige formål samt religiøse samfund fritaget for at betale afgift af arv. Arv til ægtefæller er ligeledes som udgangspunkt fritaget for afgift.

Kapitaler og formuegoder, hvortil der ved dødsfaldet knyttes en brugs- eller indtægtsnydelse, og hvor kapitalen eller formuegodet skal tilfalde en sådan forening m.v., er dog ”undtaget fra afgiftsfritagelsen”. Eller med andre ord: Den almenvelgørende forening m.v. eller ægtefællen skal som arving af kapitalen eller formuegodet betale afgift, selv om ægtefællen eller foreningen normalt er fritaget for afgift. Der skal betales boafgift på 15 pct. af en kapital eller et formuegode, som tilfalder en ægtefælle. Tilfalder arven en forening m.v., skal der endvidere betales boafgift.

Offentliggjort d. 25. februar 2020 på Vidensportalen V.dk

Det er altså ikke muligt at undgå afgifter ved dødsfald ved at bestemme i et testamente, at eksempelvis en post aktier skal tilfalde en velgørende institution på det vilkår, at udbytte af aktierne skal tilfalde et nært familiemedlem.

Afkald på en brugs- eller indtægtsnydelse

For kapitalarvingen vil det typisk være en fordel, at indehaveren af en brugs- eller indtægtsnydelse vedrørende formuegodet eller kapitalen giver afkald på denne ret før tid. Har man f.eks. arvet en fast ejendom, som en søskende har ret til at bebo på livstid, er det i sagens natur en fordel, at den pågældende søskende vælger at fraflytte ejendommen som 40-årig, fordi vedkommende vandt i Lotto.

Men en sådan fordel ved et afkald på en brugs- eller indtægtsnydelse før tid er efter en afgørelse fra Skatterådet fra 2012 skatte- eller afgiftspligtig for kapitalarvingen, alt afhængigt af den nærmere familierelation mellem kapitalarvingen og den person, der har brugs- eller indtægtsnydelsen.

Det betyder i det ovennævnte eksempel om to søskende, at ejeren af den faste ejendom skal indkomstbeskattes af fordelene ved, at den anden søskende fraflytter ejendommen før tid. Er det i stedet ejerens moder, der har en brugsret til ejendommen og fraflytter før tid, skal ejeren svare gaveafgift af fordelene ved moderens fraflytning før tid.

I eksemplet med de 2 søskende, hvor søsteren arver ejendommen og broderen arver en brugsret, og hvor der er betalt fuld boafgift af værdien af ejendomme ved dødsfaldet og herefter indkomstskat af den værdi, der tilflyder søsteren ved broderens fraflytning før tid, vil de samlede skatter og afgifter blive større, end hvis arven blot var opdelt mellem de to børn.

— o —